بەکورتی\ بەشی 3: پووچیی، خەریکە داگیرماندەکات.. ئازاد حەمە

گشت ئامانجی ئەم باباتە کورتە ڕووبەڕووبوونەوەی پرسی پووچیی و گەیانە بەدوای دەرچەیەک بە هاتنەدەرەوە لەی.هاوکات لەڕە پووچیی لە دیدی بیرکاریییەوە باسناکرێت،چونکە گفتوگۆی بیرکارییانەی پووچAbsurd ئاستەی قسەکانمان بۆڕو شوێنکیتر دەبات.
دەستەواژەی پووچییAbsurdity یەکەکە لەو دەستەواژە مشتومڕئامێزانەی ڕاڤەی فەلسەفیی و وێژەیی/هونەریی و بیرکاریی زۆری بەکراوە. پووچیی لەڕووی چەمکییەوە بۆڕونا و فەلسەفە، شانۆ و هونەرمان دەبات و لینکێکی هزریشی لەگەڵ هیچگۆرایدا هەیە.ئەبەتە بیانووی جۆراوجۆریش سەبارەت بە دروستی و نادروستی چییەتی پووچیی لێئارادان.هەربۆیە پووچیی ڕووبەرووماندەکاتەوە لەگەڵ چەمکگەلێکی زۆر، لەوانە مۆرگ. بۆ پووچیی گۆر مۆرگ بەمانایی بڕت، ئەوا گۆڕان بەدوای مانا بەمانایە. بەواتایەکیتر،مرۆڤ تاکە بوونەوەرە لە پووچیی دەکەوێتەوە، کە ئەوەش بۆڕو بیرکردنەوەی دەبات لە مانای بوون و بەهاکان. تەنانەت ئازادی و یاخیبوونیش. گفتوگۆی پووچیی بابەتی یەزدانیش دەنێتەپێشەوە،چونکە ئەو دەتوانێت بوون و نەبوونی مانای ژیان، یان بوونمان دەستنیشانبکات. ئەوەش،کە بوون بەمانایە و ئەمە مانای دەدەینە لە دیدی فەلسەفییەوە بۆڕو دەرهاویشتەی جۆراوجۆرماندەبات. خودی پووچیی بابەتی نامەبوونیش دەوروژێنێت. لەناو نامەبووندا مرۆڤ دەگۆڕێت. مرۆڤی نامە مرۆڤکی پووچگۆرا نییە. مرۆڤی نامە پووچیی دەگۆڕێت بە بەها و سود و مانا. بەمجۆرە، لەناو نامەبووندا پرسیارە نوێیەکان لەدایکدەبن.
پووچ، کە بەمانایە، لەبەرئەوەیە، کە لە خودی خۆیدا هەڵگری مانا نییە. شتەک،کە پووچبێت دوورە لە مانادانەوە، کە پووچ پەسەندبکرێت واتە بەمانا و بەهودە پەسەندەکرێت. ئەمەش ناماقوڵ و نالۆژیکییە. ئەمە،کە لە مانای گۆردوون نەگەیین واتە گۆردوون پووچە؟هەڵەکە، یان کەموکوڕیەکە لە عەقڵی ئەمەدایە،کە پێیبە گۆردوون نابینین، یان لە خودی گۆردوونەدایە، کە ماهیەتێکی پووچیی هەیە؟لەڕەدا بگەڕانەوەمان بۆ کامە،ئەندازیاری بیری پووچیی،دەڵێن:"پووچیی ئەو هەستەیە، کە مرۆڤ تووشی دەبێت کاتێک ڕووبەڕووی نەبوونی مانا دەبێتەوە لە گۆردوونەدا، ئەو دۆرکە بۆئازارەش،کە دایدەبێت لە

جیهان".
ئەوەی وترا بەرەو ئەو تێگەیشتنەمان دەبات، کە بپرسین: پووچیی چۆن دەت؟کە لە هاتنی بەرپرسیارێ؟؟داکۆکیکردن لە پووچی هەیە،هەڵشە لە خودی پووچی حاڵینەبین. پارادۆکسەکە لەوەدایە، بەنموونە تاکی کورد دەرک بەوەدەکات خراوەتە ناو دۆزەکی پووچەوە، وایلکراوە لەگەڵ پووچیدا دەستەملان بێت. چ کارەساتێکە پووچیی ببێتە ئامانج! پووچیی مرۆڤی کورد دەستپێکێکی سیاسیی هەیە. لە ئەوروپا هیچگرایی لەگەڵ هاتنی گەشەی زانستدا دەستیپێکرد، بە ئەمە کردەی سیاسیی هونەری پووچییە، ژیانمانی پووچکرد. بەهاتنەدەرەوەش لە پووچی پەیوەستمان بەباشترکردن و بەمرۆییکردنی ئەم کردەیە، نەک هاتنەدەرەوە لێی. شکستێ یەک لەدوای یەکە سیاسییەکانیشمان بە پووچیەوەی لکانویین و لەناو تاریکی مژووشدا هەشتوینەتەوە. ئەوەتا دەڵێی سیاسییمان دەڵگەڵکی پووچن. لەوە مانا بوونی نییە. ئەوەی لەبەی مانا بوونی هەیە بەسودییە. بۆیە دەتوانین بڵێین کەسێک دەڵێی پووچ گەکات دەڵێی بەتاڵی گەکردووە.
پووچیی ئاماژەیە لەسەر پاشکۆی بەها هەوشتییەکان. مانەوەی پووچیی لە کەمەگەی ئەمە زیان لە ئەندێشەی سیاسیی و کەمەایەتیمان دەدات. نەک هەر ئەوە، بگرە پووچیی بەگەشە لەسەر کۆشەی بوونناویی ژیانی ئەمە. واتە لە کەمەگەی ئێستای ئەمە پووچیی پەیوەستە شانبەشانی بوونمان ڕاڤەبکرێت و خەڵاهەنانیش لەسەر خۆگونجاندن لەگەڵ پووچیی پووچە.ئەو خۆگونجاندنە پووچیی دەهێنێتەوە، کە دەبوو ئامانج گەڕینبێت بۆ دروستکردنی مانا.
کەتا وتنمان لەم بارەیەوە ئەوەیە،کە خەریکە لە بەدەنگیا هەموو پووچێک پراکتیزەدەکەین. ئەو دەمەش، کە پووچیی کەماندەکاتەوە بەمانایی شتە هاوبەشکەمانە. کە بەمانایی داگیرمانیکرد هیچ هیوایەک بۆژیانژیان نامێنێتەوە. بەڵام ئەمە دەبێت ژیانکمانبوێت، ژیانێک هەبژێرین،کە هووبەووی شتە بەماناکان ببێتەوە، مخابن لەئێستادا ژینگەیەکی سیاسیی و کەمەایەتی لەبار بۆ بەاوبوونەوە و گەشەکردنی دید و ژیانی پووچێتیAbsurdism لەئارادایە، کە دەبێت هەگای لەبگیرێت.
سەرنج:هەشەی لاتینی پووچیی بە absurdus دێت و ئەم واتایانەش لەخۆدەگرێت: بەمانایی،بەهودەیی،بەسود، پوک، نالۆژیکی، بەتاڵ، شتەک،کە لەدەرەوەی عەقڵی ساغەوە دێت.

ئازاد حەمە
پرۆفیسەر لە فەلسەفە لە زانکۆی سلێمانی

هژار و هشیـــــاریی.. نەوزاد بەندی

کارل مارکس ئەڵێ : هەرگیز هژاریی شەش دروست ناکات، بەڵکو هەڵگیرسێنەری شەش، بریتییە لە هەشیاریی هژارەکان نەک هژاریی هژارەکان .
هەر بۆیە دیکتاتۆرەکان لە هەوڵی یەکبینە بۆاوکردنەوەی هژاریدان، شێخ و موریدەکانی دیوەخانی دیکتاتۆرەکان لە هەوڵی ئەوەدان هژارەکان توخنی هەشیاریی نەکەون، یان ئەگەر لێرە ولەوێ هژارێک هەشیاریی چنگ کەوتبێ، لێی وون بکەن، بە جۆرێک کە جارێکی تر نەیدزێتەوە یان شەرمی لێبێ جارێکی تر هەشیار بێ، ئەگەر ووردتری بکەینەوە، تـــوشی پەشیمـــانیی دەکەن و لێبڕدەم هەکارەکـــانی ڕاگەیاندندا بە هەژارانی هاوڵێی ئەسڵەمێنە، ئەو زۆر هەڵە بووە کاتێ هەشیار بووە یان کاتێ دەستی بردووە بە هەشیاریی، ئەڵێ ئەو هەشیاریییە شتێکی زۆر ترسناک و وام زانی (ئادیە) بووە، ئەستێی خەمگینی (وامزانی ئادیە بووە) لە هەژارەکەوە سەرچاوەی گرتووە کاتێ لێبڕدەم مایکڕۆفۆنی کەناڵێکی ڕاگەیاندندا، بە چەند چرکەیەک هەشیار ئێبێتەوە و گووتاری هەشیاریی خۆی ڕائەگەیەنە و جنێو بە ئاغاکان دەدات، هەر دوای ئەو لێدوانەی، بە هەر ڕێکارێک بێت وای لێدەکەن پەشیمان بێتەوە و بڵێت ئەو ئاغایانە زۆر دەسز و مرۆڤ دۆست و نیشتمانپەروەرن و پەشیمانم لەو هەشیاریییە نەعلەتییەی کە پێشی گرتووم ، چووزانم ئەو کفرەم دەدرێتە پەخشی تی ڤی، وامزانی کەناڵی ئادیە بووە، چونکە بە حیسابی ئەو، ئادیە ئێستا هیچ کەسێک گوێی لێ ناگرێ!
ئەم کار و کاردانەوە و تێکشکانە، لە جیاتی هەڵوەستی توند لەناو هەژاراندا دروست بکات، ئەبێ بە ترێندی تۆڵە کەمپاینەکان و نووکتە وپێکەنینی لێ دروست دەکرێ ، بە جۆرێک لێدوای ئەو هەر پریشکێکی هەشیاریی، تەمبێکردن و لێدوانی تێبەکردن و پەشیمانیی بە دوادادەت، ئیتر زۆرینەی هەژارە ناهەشیارەکانیش بە پێکەنینەوە پێی دەڵێن ئادیە بوو!
زاراوەیەکی وا ، پێش هەموو شتێک ئێتککردن و سەرتاشین و خۆ و دەکردنە بەسەر هەشیاریدا، لە بەرامبەردا هەموو هەژاران پڕڕزی

خەیان لە نەفرەتی هەشاربووون پاک دەکەنەوە و ئەڵێن: ئادیە بوو ! ، پێدەکەنن و دووبارە و سەد بارەی دەکەنەوە. دیاردەیەکی لەم جۆرە، درێژکراوەی ئەو پەندیە (خوا غەزەب لە بزن بگرێ، نانی شوان ئەخوات) بە شێوەیەک ئەبێ بزن تەنها گیا بخوات، شوانیش نان وکەرە وگەشتی بزنەکان حەپاڵی خەیاتی، کار ئەگاتە ئەوەی بزنێک هەر لە نانی شوانەکەیش نزیک بێتەوە ، یەکسەر بزنەکانی هاوڵێی بە پەکەنین و گاڵتە جاڕیەوە پێی دەڵێن : دەی خەرا بێ ئادیە بوو . بە مەزندەی خەم ئەم دیاردەیە وەک تیرەکەی بافەفی لەدەت، واتا ئیتر پێویست ناکا کاربەدەستەکان تەماڵی کەسانێک بکەن کە دەمیان بە هەشیاری بردووە، بەڵکو خەیان بە بە فشار و ئاگادار کردنەوە، لە ماوەی کەمتر لە 24کاژێردا، پەشیمانیی بە لغاوەیاندا دێتە خوارەوە و لەبەردەم هەموو کەناڵەکانی ئاگەیاندندا ئەڵێن: هەڵە بووین و نەخشە بووین یان تووڕە بووین و ئەوەی وتوومانە دوورە لەڕاستیەوە و ئادیە بووە!
خە ئەگەر خەیشی ئەوە نەبێت، هەزاران هەژار لەی دەنە دەنگ و پەی دەڵێن: دەی خەرا بێ ئادیە بوو ! واتا هەشاریی ئەبێتە بابەتێک بە پەکەنین و هەموانیش ئازادن چەندێک پێبکەنن، تیایاندایە ئەوەندە پەدەکەنە هیچ شتێک لە دیدا نامێنێ، ئیتر ئەوەی ئەبێتە کەلکەی هاوبەشی نێوان شوان و بزنەکان، پەکەنینە بە هەشیاریی، واتا کردنی نزیککەوتنەوە لە هەشیاریی بە سوکایەتیی و گاڵتەجاڕیی و ئەقڵسوکیی، خزمەتێکی بە پایانی دەسەاتە خەسەپێنەکان ئەکات، تەنانەت خەیان هانی کەسانێک ئەدەن لە دژگای هەشیاریی بدەن و هەخنەی دەسەات پەخش بکەن ، بە ئەوەی یەکسەر ئاگەیاندنی پەشیمانیی بدەوادا بێت و پەکەنینەکەی هەموان بە هەشیاریی بردەوام بێ، بە جۆرێک هەشیاریی ببێتە قزەونترین و سوکترین تەرمی ناو کەمەگا، کە لە هەموو لایەکەوە گژەوکەی پەکەنین ئایدەماڵە.
بیریارێکی وەک نەعوم چۆمسکی ئەڵێ : ئەگەر خەڵک وا لەبەکەی سەرقاڵی پەیدا کردنی پاروو نانێک بن، کاتیان نامێنێ بە بیرکردنەوە، توخنی ئازادی و گەڵانکاریی ناکەون. باشترین ڕێگای مەدەرن بە چەوساندنەوەی میللەتان، بە چەوساندنەوەی ئاستەوخە نابێ، چونکە پەندێکی چینیی هەیە ئەڵێ : ئەگەر کەمەڵێک مەڵ ئاستەوخە بچەوسێنیتەوە، لەناکاو هەموویان ئەبن بە گورگ. هەر بۆیە چۆمسکی بڕدەوام ئەبێ و ئەڵێ : بەڵکو باشترین ڕێگا بۆ کۆنتەڵکردن و دەستەمکردنی میللەت، ترساندنیانە لە برسێتیی و بێکاریی، گەڵانی بڕدەوامیانە بە پەداویستییەکانی ڕۆژانە هەتا تارمایی برسێتییان لە دوور بخاتەوە، پەویستە بڕدەوام بە پاروو نان بگەڵێن، بە

شۆڕشگێڕانی خەباتی ئازادیی و دەستخستنی کەرامەتیان بگرێت بە خەباتی پاروو نان. سااڵەهای سااڵی ئابووقەی ئابووریی لەسەر عێراق بە نمونە، مەبەست لەی گرینی عەقڵییەتی ئەو هاووڵاتییە عێراقییە بوو لە هەڵگیرسێنەری شەشی 1920 دژی داگیرکەران و خەماڵیکردنی نەوت وەرکردنی کەمپانیا داگیرکانی نەوت، بە هاووڵاتییەکی عێراقی تەنها خوون و هیوا وخەباتی بە ئاوێ پاروو نانێکی دەست بکەوێ و لە برساندا نەمرێ، ئیتر هەر کەمپانیایەک بێت و نەوت و داهات و داهاتووی ووڵاتەکە ببات، کەشەی ئاوی عێراقیی نییە.
جۆرج ئۆروێل باس لە فەلسەفەی دیکتاتۆرەکان ئەکات ، ئەڵێ : میللەت وا لەدەکەن برسی بێ، دوای ئاوێ وا لە میللەت تەدەگەیەنن کە برسێتیی قەزا و قەدەرە و لە چارەنووس و ناوچاوانیاندا نوسراوە، کردەیەکی ئەزەلییە و کەس بەی نییە دەستکاریی و گۆڕانکاریی تێدا بکات!
فرانتز فانۆن، ئەو پزیشکە دەروونییەی سوپای فەڕەنسا لە سەردەمی داگیرکردن و جینۆسایدی خەڵکی جەزائیردا، هێند دەندەیی سوپای ووڵاتەکەی ئەبینێ ، لە پەیاخی ئاڤبەو و ئەچێتە ناو ئیزی شەشگەڵانی جەزائیرەوە، ئەڵێ : دیکتاتۆرەکان لە هەژارەکان ناترسن، بەڵکو لەوە ئەترسن هەژارەکان لە هەکاری هەژار بوونەکەیان تێبگەن، بەو جۆرە دیکتاتۆرەکان بە داگیرکردنی نان و لاشەی هەژارەکانەوە ناوەستن و هەوڵدەستن بە داگیرکردنی عەقڵ و بیرکردنەوەیشیان، واتا وایان حاڵی دەکات کە هەژاریی قەزا و قەدەرە و گوایەیی داگیرکەران ئەرکێکی ئاینیی و ئەخلاقییە، بە گومان ئەم وانەیە لە پیاوای ئایین و سەرەک خەڵکانەوە لە ناخی هەژاراندا جێگیر دەکرێ، وەک ئاوێ ئەمان لەایەن خواوە بەیار درابێ هەژار بن، لاواز بن، برسی بن، پەویستیشە لەسەریان گوایەیە و جێبەجێکاری هەموو ویست و داواکانی داگیرکەرکانیان بن وەک ئەرکێکی ئاینیی بە پاراستنی بیر و باوەڕ و دەستخستنی ڕەزامەندیی خودا و بەهەشتی بەرین.
ئەم دەخە بەراستی دەخی کوشتنی مرۆڤبوونە لە ناخی مرۆڤکاندا، گرینی میللەتە بە تارمایی . تارمایییەک لەبەرچاویدا سامان و کەرامەت و هەموو شتێکی لە زەوت ئەکرێ، ئاویش هیچ کاردانەوەو بەرگرییەکی نییە و ..لە باشترین حاڵەتدا بە چرپەوە ئەڵێ: دەستێک نەتوانیت بیبڕیتەوە، ئەبە ماچی بکەیت ..بەڵکو خوا چاکی بکات و تازە لە دەستی بەندەی خودادا نەماوە!
واتا ئەبەتە کەسێکی دابەاو لە شەش و لە بەرگری و لە نەتەوە و لە مێژوو، مرۆڤێک کە بە داخەوە، هەموو بنەماکانی مرۆڤایەتیی و ئینتیما لە دەست دەدات، ئەبێت بە گیاندارێک تەنها تەماشای

بەردەمی خەی دەکات و بە پاروو نانێک ئاگادەت و لە بازنەیەکی بەتاڵدا ئاخولێتەوە.

•
•
•
•

بۆچی خوێندەواریی میدیایی؟-۳- نوێنەرایەتی و گەانەوە... میدیا چی بە ئەم ناڵێت؟.. ئاراس سەعید

بەشی سێیەم

نوێنەرایەتی و گەانەوە... میدیا چی بە ئەم ناڵێت؟

پرسەی نوێنەرایەتیکردن لە زۆرینەی ڕۆژهەڵاتناسانی میدیادا پیشاندانی واقیعە بە شێوەیەکی تایبەت. بەو مانایەی کە میدیا، واقیع بە تەواوی وەک ئەوەی هەیە و ڕووداوە ناگەیەنێت بە بینەر، بەڵکوو بە شێوەیەکی دیاریکراو دایخنە بەردەم بینەر.
مەرج نییە نواندنەوە بەو مانایە بێت کە میدیا دایەوێت دژی واقیع مامەڵە بکات یان هەواڵێکی ناڕاست بە بینەر بگەیەنێت، بەڵکوو میدیاکان دەتوانن هەمان ئەو واقیعەی هەیە لە گۆشەنیگای جیاوازەوە بگەیەنین بە بینەر، بە شێوەیەک کە بەچوونی میدیا ڕۆڵی هەبێت و ئامانجێکی دیاریکراو بپێکێت، بەو مەبەستەی بینەر ئەو تێواننە تایبەتەی هەبێت کە میدیا دایەوێت بە واقیع هەیبێت.
بە نموونە/ ئاگەر ڕۆژنامەنووسێک ناچاربکەین بوونەیەک شاری هەولێر نیشان بدات و، بە یەک هێستە وەسفی شارەکە بکات، چۆن وەسفی دەکات؟ ڕەنگە بە گرتەیەکی ئیمپایەر وەکوو شارێکی مۆدێرن و بگرتەیەکی قەڵا وەک شارێکی مێژووییو و بگرتەیەک لە عەنکاوە وەک شاری پێکەوەژیان وەسفی بکات، بەڵام ئاگەر وێنەیەک لاگەڵکەکی

هەژارنشینی پەراوێزی شارەکە پیشان بدات، لەوانەیە وەک شارەکی هەژارنشین و بەخزمەتگوزاری وەسفی بکات.
لەم نموونەیەدا ئەوەمان بۆ دەوندبێتەوە لەواقیعدا هەردوو وێنەکە هەوڵێر و واقیعی نیگەڵاوە، بەڵکوو نوێنەرایەتی و نواندنەوەی لە میدیادا گەڵانکاری بەسەردا هاتووە.
میدیاکان بوونەوەرێکی واقیع دەنوێنێنەوە کە خۆیان دەیانەوێت. ئەوە میدیایە بەیار دەدات کە چ وێنەیەک پیشانی کۆمەڵگای خۆمان یان کۆمەڵگاکانی تر بدەن. تەنانەت دەتوانن کاریگەریییان لەسەر بەیاردانی بەرپرسانی وڵاتەکەمان هەبێت و لە ڕێگەی ئەو وێنانەی کە پیشانی دەدەن، هەروەها توانای ئەوەیان هەیە تێوانینەکانمان بە واقیع بگۆڕن. بە دڵنیاییەوە وەک ئەمە کەموکوڕیی خۆی هەیە، بەڵام ئەو وێنەیەی کە میدیاکان پیشانی دەدەن، هەندێکجار وەک خۆی نییە و دیوێکی نەگوتراوی هەیە کە میدیاکان بە ئەمەی ناڵێین.!
میدیا هەوڵی گەیاندنی تێوانینی بینەر دەدات بەو شێوەیەی کەخۆی دەیەوێت. ئەوان لە شێوەی گەیانەوەدان، بەو مانایەی کە دەزگا میدیاییە جیاوازەکان لەگەڵ یەکتردا کێبڕکێ دەکەن بۆ ئەوەی ئەو گەیانەوەیەی کە هەریەکەیان لەبارەی واقیعەوە هەیەتی، بەسەر گەیانەوەکانی دیکەدا زاڵ بێت.
هەر جارێک بیر لە چەمکێک، کەسێک، یان گروپێک دەکەینەوە، یەکسەر ئەو چێشنە کەنەپەرستییەی کە میدیا لەسەر ئەو چەمکە لە مێشکماندا دروستی کردووە، دەتە بەرچاومان و ئەم بیرکردنەوەش کاریگەری لەسەر حوکم و بەیارەکانمان دەبێت.
با بەنموونەیەکی دیکە پرسەکە ڕوونبکەینەوە، کاتێک میدیاکان دەڵێن (پایتەختی ڕۆشنبیری) چی بە مێشکتدا دێت؟ ئەمە چێشنە کەنەپەرستانەیەکە کە میدیا لە مێشکی ئەمەدا دروستی کردووە، لە بنەمادا دانیشتوانی شارێک هەموویان تایبەتمەندییەکی دیاریکراویان نییە، بەڵام میدیا وای لێکردووین هەموو خەڵکی شاری سلێمانی بە خەسڵەتێکی دیاریکراوەوە وێنا بکەین، کە خەڵکی ئەو شارە هەموویان ڕۆشنبیرن. لەکاتێکدا ئەگەر سەردانی کتێبخانەی گشتی سلێمانی بکەین ڕەنگە ئاماری سەردانیکەرانی خوێندەران زۆر لە سەردانیکەرانی کتێبخانەی گشتی هەولێر و هەڵەبجە و قەزاکانی کوردستان کەمتر بێت.
ئەمە هەڵەی نواندنەوەی میدیایە کە ڕوانینەکی زۆینی لای وەرگر دروست دەکات، تا بوونەرێی خۆی دەیەوێت واقیع ببینێت.
بەنموونەیەکی دیکە ئەمە پرسە زیاتر ڕووندەکەمەوە، ئەگەر میدیایەک بڵێت: ئەم ئامانجە یان لە ئەمریکا دروستکراوە و ئەوی تریان لە چین دروستکراوە، تێوانینی ئەوە بە ئەم دوو بەرهەمە چی دەبێت؟ ئەوەی لە مێشکتدا دروست دەبێت، وێنایەکە کە میدیا دروستی کردووە.

لە ڕووی کوالیتییەوە، بەرهەمی کوالیتی بەرز و نزم لە هەردوو وڵاتی ئەمریکا و چین هەیە، ئەم چشنە وێنا زیهینییە دەبنە هەی ئەوەی کە هەندێک تەوانینمان هەبێت سەبارەت بە بەرهەمکانی ئەو وڵاتانە کە مەرج نییە دروست بن.

ماوییەتی...

گۆڤاری زمان و زار.. ژمارە ١٧

[بە خوێندنەوەی ژمارە ١٧ی گۆڤاری زمان و زار بە ئەلف و بێی کوردی کلیکی ئێرە بکەن..]

[بە خوێندنەوەی ژمارە ١٧ی گۆڤاری زمان و زار بە ئەلف و بێی لاتینی کلیکی ئێرە بکەن..]

ZmanWzar17_SDownload
ZmanWzar17_LDownload

فرمێسکێ لە گوزەرگای مێژوودا.. فرەیدوونی موشیری.. و : نەژاد عزیز سورمێ

لەو هۆزەی
دەستی حەزرەتی (قابیل)
لە خوێنی حەزرەتی (هابیل)دا سوور بوو..
لەو هۆزەی منالەکانی (ئادەم)
کاکڵی پڕ لە ئیمانی خوا
ژاری تاڵی دژمنایەتی
لە خوێن جێشاندن

گەرچی (ئادەم)یش زیندوو بوو
ئادەمییەت مرد.

لەو ڕۆژەیدا (یوسف)
بە دەستی براکانییەوە خرایە بیر
لەو ڕۆژەی بە شەق و خوێن
شووڕەی (چین)یان چڕ کرد
ئینسانییەت مردبوو..

لە دوایشدا،
دونیا پڕ بوو لە ئینسان و
ئەو ئاشەیش هەر گەڕا و گەڕا
چەندین سەدە
بەسەر مەرگی (ئادەم) تێپەڕی
بە داخەوە
ئادەمییەت نەگەڕایەوە ..

ئەم چەرخەی ئێمە
ڕۆژگاری مەرگی ئینسانییەتە
سنگی دونیا
لە چاکەکاری خاڵییە
باسکردنی
ئازادی ،پاکی، مروەت، شێتییە
باسکردنی
مووسا، عیسا، محەمەد نابەجێیە
ئا ئەم چەرخەی ئێمە
چەرخی تیخکی ئەستووڕە.

من لە سیس بوونی چڕ گوڵ
لە نیگای کپی منارڕ بیمار
لە هاواری مەڵکی ناو قەفەس
لە خەمی مرۆڤکی لە زنجیردا سندمکراو
تا وەختێ
جەللادەکەی لێی دەگەڕێ
فرمێسك لە چاو و
کینەم لە گەروودا ماوە
بە درێژایی ڕۆژگار،
ژارم لە پیاڵە و ژاری ماریش لە گەزە

به مەرگی ئەو
چۆن باوەر بکەم ؟

قسە لە سەر سیس بوونی گەڵایێ نییە
وای ، ئەوە دارستانان دەکەنە بیابان
دەستی خوێنمژان
لەبەر چاوی خەڵکی دەشارنەوە..
هیچ گیاندارێ
بە گیاندارێکی دی ڕەوا نابینێ
ئەوەی ئەو نامەردانە
بە گیانی مرۆڤی دەکەن..

قسە لەسەر سیسبوونی گەڵایێ نییە
وای دابنێ
مەرگی مەڵکی ناو قەفەس
مەرگ نییە
وای دابنێ
چۆە گوێ لەم جیهانە شین نەبووە
وای دابنێ
دارستانەکان
لە ئەزەلەوە

بیابانی وشك و برنگ بوون..
لە ناو ئەو مرۆیانەی،
بەرگەی هەموو
کارەساتێکیان گرتووە
قسە لەسەر
مەرگی خۆشەویستییە
مەرگی عەشق
گفتوگۆ لەسەر مەرگی ئینسانییەتە.

□

() □□□□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□ □□ □□□□□□□□ □□□□□ □□□□ □□□□□ □ □□ □□□□□ □□□□□□ □□□□□□□ □□□□ □□□□□□□□□□ . (*) لە کتێبی(ڕاهیان شعر امروز) کۆکردنەوەی داریوش شاهین کراوە بە کوردی.

کاتی خستنەووی مەرجەکانەوە..
دژوار عەبدولقادر

ئیسرائیل بە پاراستنی ئاسایشی نەتەوەیی خۆی بە پشتیوانی ئەمریکا و هێزەکانی دیکەی ڕۆژئاوا و لە بەدەنگی و پێخۆشبوونی بەشێکی وڵاتانی عەرەبی، هەردوو ملیشیای وابستەی کەماری ئیسلامی ئێرانی لە غەزە و لوبنان لە پەلوپۆ خست و گڕاندوونەوە قۆناغی گاگڵەی دوا تەمەن. هێنووکە شەڕەکە لەسەر حوسێیکانە، تا لە پەلوپۆیان بخات. ئەوەتە چەند ڕۆژێکە ئەمریکا باشی لە هەڵپەچاون و بە گوفتار پێیان دەڵێی خاک و خۆڵتان لە تورگۆ دەکەم، ئەگەر لەو سەمایەی خۆتان بە دوزەلەی ئێران بەردەوام بن، هەر ئەوەندەش نە، بە ئاشکرا بە ئێرانی گوت، هەر جووڵەیەکی حوسێیکان دژ بە ئەمریکا و هاوپەیمانانی، ئێران بەرپرسیار دەزانێ و بەیان خراپ دەبێت.
لەم نێوەندە دەبێت عێراقیەکان لە کرێکی پەیامەکان بگەن کە ناوەناوە بەرپرسانی ئەمریکا ئاستەخۆ پەیان ئادگەیەنن، ئەگەر ئەو نەکەن کە دەیەوێ، لە دوای حوسێیکان نۆرەیان دێت، بە هاتنی نۆرەی ئەوانیش شەڕ دەگاتە سەر سنووری کانی ئێران کە حەتمەن پێشکی ئەو شەڕە ئەویش دەگرێتەوە. هەن دەڵێن ئێرانێیەکان زیرەکن و دەتوانن بڕینی خۆیان تیمار بکەن، ئەو تیمار کردنە هەروا بەو ئاسانییە بە دی نایەت، بەڵکو دەبێت دەستوورێکی نوێی بە بنووسرێتەوە و دەسەڵاتەکان دابەش بکرێن و واقیعیەتی پێکهاتەی ئێران لەبەرچاو بگیردرێت.
ئاستە سەرەکی ئەمریکا و زەربەی تیمەکەی بە چاوی بازرگانی مامەڵەگەڵ هەوداوەکان دەکەن کە ئەنجام هەر وابووە و هەر وادەبێت، بەڵام ئەگەر بازرگانیش بن، خۆ لەسایەی ئەو سیستمە کە ئەوان بە پەنجەشێری جەستەی ناوچەکە وەسفی دەکەن، بازرگانییەکیان مەیسەر نابێت. واتە لەپەناو ئەو بازرگانییەی دەیخوازن، دەبێت نەخشەی ناوچەکە بگۆڕن، وەک ئەوەی سەرکۆزیرانی ئیسرائیل ناوەناوە پاتەی دەکاتەوە. یەکێک لەو کارێکتەرانەی ئامادەیە و جیهانیش قەرزاریەتی، گەلی کوردستانە، چ بەو غەدرەی لە ئەنجامی شەڕی یەکەمی جیهان لە جەستەیان دا، چ بەهەی شەڕی تیرۆریستانی داعشەوە بڕیکەوتووە. کەواتە سەرکردایەتی سیاسی کورد نابێت چیدیکە خۆی

بکاتە دینگەی ئاگرتنی وەاتەک کاتەک دەستی خەی دەبینە، بەجگە لەوەی کەمەک ناتەرەت بە دروست دەکات، بە هەموو جۆرە چەکەک، تا بەچەکی برسیکردن ئادەگات شەی دەکات و خاک و سامانی داگیر دەکات. بەیە لەو دۆرفەتەی هاتووتە پێش، دەخوازێت سەرکردایەتی سیاسی کوردستان بە یەکگرتوویی مەرجەکانی خەی لەسەر مێزی بەرپرسانی عەراق دابنێت کە نایەوە بەهەی ئەفتار و کرداری ملیشیایەک کە هیچ خۆری بە عەراقی فیدرال نییە، خەک و ئەو پێیەوەی سیستمی عەراقی نوێی لەسەر بونیادنراوە، دووجاری داڕمان بێت و باشووری کوردستانی پەوە بسەژێت، چونکە وەک گوتم ئەگەر ئەمە لەسەر مافەکانی نایەتە وەدام، سبەینە هیچ سوودی نابێت، نەخاسمە هەر لەسەردەمی سیستمی پاشایەتییەوە تا بە ئەمە دەگات، جۆرەها ئازموونی لەگەڵ ئەو عەقڵیەتە هەیە و هەمووی لەگەڵیدا تاقیکردووتەوە، تا رادەیەک ئەوە بە پارچەکانی دیکەش دروستە و نابێت بە کزە بایەک کە بۆرنجامی باهۆزە گۆرەکەیە، سنگی خەیانی لە بکەنەوە و بەناوی برایەتی خۆشحاڵی خەیان نیشان بدەن، هاوکات لەوبارەوە ئازموونیشیان هەیە، بەیە کاتی خستنەووی مەرجەکانە، بەمانایەکی دیکە دەبێت ئەوە بە ئاشکاوی لەگەڵ دەستکان بخرێنەوو، بەتایبەتی خۆشیان زۆرجار ئەگەر بە دەدانەوەش بێت، ئەوەیان راگەیاندووە کە کوردباشترین دەست و هاوپەیمانە؛ ئەوەس بەو مانایە دێت کە دەتوانە بەرگری لە بەرژەوەندیەکانیان بکات.